

השתקפות

בפגישה חשובה ישבו מספר אנשים וביניהם אדם מיוחד במינו. הוא דיבר בחכמה, הנהיג את הדיון בבינה יתירה, הציע פתרונות יצירתיים לבעיות מורכבות והפגין מנהיגות מרשימה. כולם מסביב התפעלו מיכולותיו הייחודיות ומחוכמתו המבריקה.

אחד הנוכחים שלא הסתפק בהתפעלות גרידא התקרב אליו בתום הפגישה. "איזה אדם מיוחד אתה!" אמר לו בהערצה כנה. "ההנהגה שלך מעוררת השתאות והתפעלות. בחיי לא פגשתי מישהו עם יכולות כאלה!" בצד, עמד אדם שהקשיב לשיחה, חייך חכם ואמר בביטול: "אם תשים לב, תראה שהוא סך הכל "השתקפות" של המנהיג שלו. הוא פשוט הולך אחרי ומחקה אותו בכל דבר".

הדברים היו מפתיעים. איך יתכן שאדם כל כך מרשים הוא רק "השתקפות" של מישהו אחר?

הסוד העמוק של ההנהגה

התופעה הזו מוסברת בדרך נפלאה בדברי ה'דגל מחנה אפרים' על פרשת בלק. הוא מביא תחילה מאמר שקיבל ממורו הבעל שם טוב הק':

"שמעתי מן הרב המנוח מו"ה יעקב יוסף הכהן ששמע מן אב"ד זללה"ה שאמר לפעמים יש שהעולם עומד במעלות הרוממות ולפעמים העולם עומד במדריגות תחתונות, ועתה שאני בעולם, העולם עומד במדריגות הרוממות".

מה הכוונה בדברים מסתוריים אלו? הדגל מחנה אפרים מסביר:

"כשיש צדיק וחכם מנהיג בדור והעולם כרוכים אחריו ודבקים בו אזי כולם נעשו חכמים כי הכל הולך אחר הראש וגופא בתור רישא גרידא".

העיקרון הוא פשוט אך מהפכני: כאשר יש מנהיג רוחני אמיתי בדור, כל מי שדבק בו ומתחבר אליו זוכה לחלק מחוכמתו ומכוחו הרוחני. זה לא חיקוי שטחי, אלא השפעה רוחנית עמוקה.

המשל והדוגמה

הדגל מחנה אפרים מביא משל מקסים להמחשת הדבר:

"על דרך משל אדם שהוא בר שכל ויש לו חכמה אזי אף מה שעושה בידו או בשאר איברים הכל הוא בחכמה כי הכל הולך אחר השכל".

"כך כשהעולם הם דבקים באיזה חכם וצדיק שעושה הכל בחכמה טהורה, אזי הכל הולך אחר הראש, ופועלים פעולותיהם בחכמה".

כשמוח האדם פועל בחכמה, כל איבריו נגדרים אחריו ופועלים אף הם בחכמה - הידיים, הרגליים, הפה. כך גם כאשר יש מנהיג שהיא חכם וצדיק, כל הדבקים בו נמשכים בעקבותיו ופועלים בחכמה רוחנית.

בדבריו מביא דוגמא מובהקת על כך מדברי הגמרא על אנטונינוס שאמר לרבי יהודה הנשיא: "דענא דזוטרא דבנו מחיה מתים" - "אני יודע שאפילו הקטנים שבכם מחיים מתים". מדוע? "והיינו מפני שהיו דבוקים ברבי שהיה חכם גדול והכל הולך אחר הראש".

המסר המעשי

מכאן אנו למדים: כל אדם מושפע מהסביבה ומהזולת, גם לחיובי וגם לשלילי. כאשר האדם הולך אחר מנהיג, בתת המודע שלו כל התנהגותו תהיה בדמותו ובצלמו של המנהיג, גם אם הוא לא מתכוון לכך.

על ההורים והמחנכים לדאוג לכך שדמויות המנהיגותיות אכן יהיו אנשים חכמים וצדיקים שישמשו לדוגמה לאות ולמופת, באופן הטוב והמועיל ביותר.

בדור שלנו, חשוב מאוד לזהות ולהתחבר לאותם אנשים שיכולים להיות עבורנו מנהיגים רוחניים אמיתיים. צריכים לשאוף לשלל אחד יהיה מנהיג, ולחבר אותו אל מנהיג שיכול ללכת בדרכיו. לא מדובר בהערצת אישיות עיוורת, אלא בדביקות חכמה שמעלה אותנו למדרגות גבוהות יותר ומאפשרת לנו לפעול בחכמה רוחנית אמיתית.

גאת אלון ואורק
פרב אלמון רייזאן

הנפש והחינוך

ע"פ התורה

הפתח האישי

המאור ושמש מזהיר מפני ההרגל - "מצות אנשים מלומדה".

הפתח האישי

המאור ושמש ממשיך ומבהיר:

"ראה שאין פתחיון מכוונים זה כנגד זה, היינו שלא הסתכל אחד לילך בפתח שפתח חבירו בקדושה, כי אם כל אחד הלך בפתחו אשר פתח לעצמו, לזאת 'ותהי עליו רוח אלקים', ששורתה עליהם שכינה".

המסר החינוכי המהפכני הוא שלכל תלמיד, כל ילד, כל בחור, כל נפש - צריכים למצוא את הדרך הייחודית שלהם. לא די בכך שהם יעשו בדיוק כמו האחרים. עליהם למצוא את "הפתח" שלהם - את הדרך האישית שמתאימה לאופיים, יכולותיהם, ושורש נשמותם.

התוצאה הרוחנית

המאור ושמש מגלה לנו תובנה עמוקה: כאשר כל אחד פועל מ"הפתח" הייחודי שלו ולא מחיקי עיוור - אז "ותהי עליו רוח אלקים". השכינה שורה עליהם! זוהי התוצאה הרוחנית של חינוך אמיתי שמעודד ייחודיות במקום אחידות.

הלקח החינוכי

בעידן שבו החינוך נוטה למערכתיות ולהכללה, צריכים לזכור את יסוד: החוק של העם היהודי טמון בגיוניות הפנימית שלו. כל אחד תורם את החלק הייחודי שלו, וכולם יחד יוצרים הרמוניה מושלמת.

חינוך אמיתי הוא זה שמעודד כל ילד למצוא את הדרך שלו, את הפתח שלו, את הייחודיות שלו - ובכך הוא תורם לכלל ומתחזק בעצמו.

סיכום

המאור ושמש מלמד אותנו שהסוד של החינוך הטוב אינו ב"מצות אנשים מלומדה" אלא ביכולת לעזור לכל נפש למצוא את הפתח הייחודי שלה לקדושה ולערכים. רק כך נוכל לחנך דור שיהיה חזק, מגוון ומחובר באמת לשורשיו הרוחניים.

מברכותיו של בלעם הרשע שהקב"ה הפך את הקללה לברכה, אנו למדים עקרונות וערכים נפלאים על ארחות הבית והחינוך היהודי.

המאור ושמש מגלה לנו על הפסוק "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו".

בדברי רש"י סוד חינוכי עמוק שרלוונטי מאוד לימינו: רש"י מפרש, "בקש להכניס בהם עין רעה" "ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין, ראה שאין פתחיון מכוונים זה כנגד זה".

מה הפירוש החינוכי העמוק של הדבר? המאור ושמש מסביר תחילה בפשוטו של מקרא:

"ונראה בדרך פשוט שהוא מדה כנגד מדה לפי שהם שמרו את עצמם לבטלי להסתכל כל אחד בפתחו של חבירו לדאות בעסקיו כדי שלא יכניס בו עין רעה, לזאת מדה כנגד מדה הגין עליהם ה' יתברך ברחמיו לבל ישלש בהם גם כן עין רעה מבלעם הרשע ימח שמו".

כבוד הפרט כיסוד בחינוך

מכאן אנו למדים עיקרון חינוכי יסודי:

כבוד הפרט והימנעות מהתערבות בעניינים האישיים של הזולת.

בני ישראל זכו להגנה מעין הרע של בלעם דווקא בגלל שהם עצמם נמנעו מלהסתכל בעניינים הפרטיים של זולתם.

זהו עיקרון חשוב ביותר בחינוך, על המחנך ועל הילדים לכבד את הייחודיות והפרטיות של כל אחד. לא להסתכל ב"פתח של חבירו" - לא לחטט, לא לחקור, לא להתערב יותר מדי בעולמו הפנימי של הזולת.

אך המאור ושמש מעמיק יותר ומסביר:

"הכלל הוא, שכל צדיק יאחז דרכו והילוכו בקדושה ופתח לו פתח לעצמו ולא לעשות מצות אנשים מלומדה, דהיינו לפי שראה רבו כך עשה או חביריו עושים כן גם הוא יעשה כמעשיהם ותנועותיהם, לא כן הדרך, כי אם כל אחד יפתח לו פתח ושערי קדושה בפני עצמו".

הבעיה של החיקוי העיוור

התבוננות

במשנת האירה

למה אסור??

השבוע התקיים אצלי מפגש עם קבוצת בחורים צעירים המחפשים את דרכם. הם הגיעו עם תלונות קשות ושאלות קיומיות שכואבות: "למה יש כל כך הרבה גבולות וכללים?", "למה אנחנו שונים מכל צעיר אחר שמשוחרר מכל הכללים הללו?", "מדוע אנחנו צריכים להגביל את עצמנו כל הזמן?" למה אנחנו צריכים לשמוע על כך הרבה "אסור" ו"מוותר"?

הבנתי שהשאלות האלו צצות מתוך בלבול, כאב ותחושת עומס. החלטתי לחלוק איתם חכמה עמוקה מדברי הבאר מים חיים על פרשת בלק, שמסביר את הנושא הזה בצורה נפלאה.

המשל על חצר המלך

התחלתי עם משל פשוט: "תארו לעצמכם ממלכה גדולה עם מלך חכם. במלכות הזו יש עבדים רגילים, פקידים בינוניים, שרים גדולים, ויועץ אישי למלך."

הבאר מים חיים מסביר:

"מלך שיש לו עבדים רבים ושרים ויועצים זה גדול מזה וזה גדול מזה. כל הגדול מחבירו מוכרח לשמור עצמו יותר בדברים אשר לא נאים."

"תחשבו על העבד הפשוט", המשיכתי. "מה יחשב אצלו לחטא גדול? רק אם יגיע שיכור לגמרי לארמון המלך, נופל ברחוב בטיט עם כלבים מסביבו. אבל איש לא יתלונן עליו אם הוא אוכל הרבה

בביתו או לא לומד."

וכדברי הבאר מים חיים בלשוננו:

"כמו עבדים הפחותים לא יחשב לו לחטא כי אם עד שישתכר כשיכורו של לוט וילך בשווקים וברחובות ויפול ברחוב שיכור לתוך הטיט והכלבים יסבבו אותו."

הדרגות העולות

"אבל מה לגבי השר הגדול?" שאלתי. "עצם זה שהוא משתכר אפילו בביתו - זה כבר בושה עבורו! למה? כי הוא רואה את המלך פעם בשנה."

"שר הגדול ממנו כיון שנקרא שם שר עליו, בזיון הוא לו אם ישתכר לפעמים אפילו בביתו. כי אין נאה לפני השר לצד שהוא רואה את המלך על כל פנים פעם אחת בשנה."

הבחורים התחילו להבין. "ומה לגבי היועץ הראשי שעומד כל הזמן לפני המלך?" המשיכתי.

הבאר מים חיים עונה:

"היועץ הגדול העומד לפני המלך ומדבר עמו תמיד, זה צריך לשמור עצמו ביותר בראיה ובדיבור ובחכמה. שאם מדבר יותר מהנצרך פגם הוא לו... או אם ימצא רב על בגדו דקה מן הדקה. כבר הוא אינו ראוי לעמוד לפני המלך."

המעמד המיוחד של ישראל

"עכשיו תבינו", אמרתי לנערים, "אומות העולם הן כמו העבדים הרחוקים. רק העבירות החמורות ביותר נחשבות אצלם לחטא."

הבאר מים חיים מבהיר:

"שהאומות גם נשמתם הוא גם ועב מבחינת חיות הארץ לא יותר שעל כן נקראים עמי הארץ, ורחוקים מאור פניו יתברך. לא נחשב להם לחטא כי אם עבירות הגסות העכורים למאוד."

"אבל אתם", המשיכתי בהתרגשות, "אתם כמו היועץ הראשי! נשמתכם היא חלק מהמלך עצמו!"

"בישראל ששורש נשמתם חלק אלוך ממעל וקרובים ועומדים בסוד אלקינו יתברך הם צריכים לשמור עצמם ביותר ויותר שיוכלו לעמוד ולשרת לפני מלך עולמים ברוך הוא."

למה יש לנו יותר חוקים?

"אתם שואלים למה יש לנו 613 מצוות?" שאלתי. "זה כמו לשאול למה היועץ הראשי צריך להתלבש בצורה מושלמת בעוד שהעבד יכול להתלבש כמו שהוא רוצה."

הבאר מים חיים מסביר את הפסוק (עמוס ג, ב) "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם":

"פירוש, לפי שאתם הקרובים ועומדים לפני, אפקוד עליכם עוונותיכם דייקא, אלו העוונות שאינם שייכים רק לכם, שבשאר האומות אין זה נחשב כלל לחטא ועוון."

הזכות והאחריות

ראיתי שהנערים מתחילים להבין. אמרתי להם: "דמינו שהמלך יציע לכם להיות היועץ הראשי שלו. תגידו לו: 'לא, אנחנו רוצים להיות עבדים רגילים כדי שיהיה לנו פחות כללים'"?

הבאר מים חיים מלמד אותנו שדווקא המעמד הרוחני הגבוה שלנו הוא מה שמחייב אותנו ברמה גבוהה יותר:

"ופוק חזי ההיפוך בישראל, שנצטוו בששה מאות וששה מצוות יותר מהם... ואפילו מחשבה קלה שאינה עבירה כלל רק שהוא צורך עצמו ואינו מכוון לדבר הנוגע לעבודתו יתברך, פגם הוא בישראל קדושים."

הסיכום המרגש

"חברים יקרים", סיכמתי, "כשאתם רואים צעיר שחי בלי כללים, זה לא אומר שהוא יותר חופשי. זה אומר שהוא עבד רחוק מהמלך. אתם זכיתם להיות בחצר המלך, להיות קרובים אליו, להיות חלק ממנו."

"הכללים שלכם הם לא כללים - הם כמו הדרכות ליועץ המלך איך להתנהג בארמון. כל מצווה היא הזדמנות להיות יותר קרוב למלך מלכי המלכים."

הנערים יצאו עם הבנה חדשה לגמרי. הם הבינו שהיהדות לא מגבילה אותם - היא מעלה אותם למעמד הגבוה ביותר שאפשר לדמיין. הם לא "כבולים" יותר מאחרים - הם פשוט זוכים לחיות בקרבת המלך.

המסר לכלול

דברי הבאר מים חיים מזכירים לנו שכל פעם שמתלוננים על "הרבה כללים" ביהדות, עלינו לזכור: אנחנו לא עבדים רחוקים, אנחנו היועצים הקרובים. המצוות הן לא עונש - הן זכות. הן הדרך שלנו לחיות בקרבת האלוהים תמידית.

אפקטיביות, רפלקציה ארגונית והנעת תהליכים.

הטמעת כלים מקצועיים לזרימת המערכת, ולפתרון קונפליקטים. המצאת פתרונות ייחודיים לכל הצרכים שעולים מן השטח.

והכל באווירה נעימה, בהקשבה לצרכים ולהתרחשויות, בבהירות ובאסרטיביות עד להגעה ליעד בס"ד.

את כל החבילה הזאת ועוד, תקבלו בחבילת הייעוץ הארגוני ש"ע" ארגון האירה בראשות המחנך הנודע הרב אלחנן רייזמן שליט"א אשר ידיו רב לו בביניית וליווי עשרות מוסדות וארגונים חינוכיים.

שנה אחת, שינוי עמוק, התוצאות לדורות.

האומנות היא לזהות את הכוחות הפועלים בתוך המוסד, ולבנות חיבורים חדשים ביניהם - כך שההון האנושי יוכל לממש את ייעודו החינוכי במלואו. "תוכנית טובה אינה מסמך יפה - אלא מצפן שנימנע מערכת חיה."

לאחר האבחון, יושבים יחד לבניית תוכנית עבודה שנתית מדויקת: חזון ברור, תכליתי, מחובר ליעדים ומטרת רוחניות וחינוכיות לטווח קצר ולטווח ארוך.

חלוקת תפקידים ואחריות - בצורה שממקסמת את הכוחות הקיימים. לוח שנה מוסדי מתוחמן מראש עם אבני דרך ותחנות מדידה.

בניית תשתית לשיחות צוות

מאידים

תעשית מאיר חינוך

שנה אחת, שינוי עמוק, תוצאות לדורות.

בדיק לאותו מערכת."

ביסוד גישת הליווי והייעוץ הארגוני עומדת הבנה עמוקה:

כל מוסד חינוכי הוא יצירה ייחודית.

יש לו אופי, אפיון, צורה וצבע, קצב, הנהלה, תרבות ארגונית, הקשרים קהילתיים וכוחות אנושיים משלו.

ולכן, החכמה היא לא להחיל עליו שיטה חיצונית, אלא לגלות את הייחוד הפנימי שבו ולבנות תוכנית שתצמח מתוך מה שכבר קיים - אך בעוצמה ובהכוונה.

בתקופה זה אנו מסכמים בס"ד בסיפוק רב את השנה בו זכו שלושה מוסדות למהפך הארגוני. ועכשיו לקראת השנה הבעל"ט אנו פותחים את האפשרות לעוד שני מוסדות בלבד. הצטרף לתוכנית הליווי הייחודית של האירה.

נתאר בכמה מילים את התהליך לבניית תוכנית עבודה חינוכית-ארגונית שמצליחה באמת כל מוסד הוא עולם מרתק, "אין דרך אחת שמתאימה לכולם - יש דרך אחת שמתאימה

לפרסום הבשורה שלכם במדור 'מאירים' אנא פנו למייל הרשום מטה

י"ל ע"י מפעל האירה בראשות המחנך הרב אלחנן רייזמן - לקבלת העלון, תגובות, הארות נא לשלוח מייל: m025667066@gmail.com

אתר: ahira.org

טלפון: 02-566-7066 דוא"ר: info@ahira.org

האירה
להאיר לכל אחד